

Előfizetési árak helyben és vidéken:
 Egy évre - - - - 12 korona
 Félévre - - - - 6 korona
 Negyedévre - - - 3 korona
 Egyes szám ára - - 12 fillér.

Megjelenik vasárnap és
 csütörtök reggel.

HATÁRŐR

UJVIDÉK, 1907.
 novemb. 28. csütörtök

Szerkesztőség:
 Ujvidék, Kenyér-utca 55. sz.,
 ahová a lap szellemi részét illető
 közlemények intézendők. Ilyen
 közleményeket és megkereséseket
 lapunk nyomdája is elfogad.

AZ ORSZÁGOS FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT DÉLVIDÉKI HIVATALOS LAPJA

Lapvezér: Teleki Árvéd gróf.

A visszavándorlás.

A parlamentben lefolyó politikai események mellett nincs fontosabb, közgazdasági szempontból nagyobb jelentőségű kérdés, mint a kivándorlás mélyen elszomorító, hazánk népességét rohamosan fogyasztó, ipart, kereskedelmet és gazdaságot egyaránt bénító ügye. A sajtó napirenden tartja ez aktuális kérdést, a társadalom is lehetőleg iparkodik a kivándorolni szándékozót visszatartani, a kormány pedig lázas tevékenységet és buzgóságot fejt ki a kivándorlás megakadályozását célzó üdvös intézkedések megtétele körül és mégis újra meg újra hallunk és olvassunk az Oceanon túlra készülő magyar véreink nagy tömegeiről. Pedig Amerika ma már megszűnt annak lenni, ami volt. kenyér, pénz, boldogság és Eldorádó helyett küzdés, szenvedés, nyomor és inség várakozik az oda tódulókra.

A kivándorlási ügynökök csábító ígéretei, a pénz, a meggazdagodás és jobb megélhetés utáni mohó vágyakozás hajtja ki nap-nap után az itthon elégedetlenek sűrű tömegeit. Azt hiszik, hogy Amerikában aranyból vannak a hegyek, hogy gyémánt csillog az utcák porában s beleélik magukat, hogy ott jobban fizetik a munkást, könnyebben és hamarabb tehetnek szert vagyona is. Pedig mily végtelenül keserű csalódás éri az oda érkező bevándorlókat. Az aranynek képzelt hegy, a gyémánttól csillogónak hitt út pora Amerikában is csak olyan hitvány kő és sár, mint itthon Magyarországon.

Ha küzdöttek azelőtt itthon a mindennapi megélhetésért, megéltek. Amerikában ma már küzdve se tudnak megélni, még napról-napra sem. A munkát hiába keresik, nem kapnak, mert tele vannak a gyárak, a bányák munkáskezekkel, de ma már nemcsak újabb munkáskezekre nincs szükség, hanem a meglévőket is elbocsátják, a borzasztó munkátlanságba és nélkülözésekbe dobva ki őket. Amerikában pang az ipar és kereskedelem, a gyárak és nagyiparvállalatok kénytelenek beszüntetni, vagy legalább is redukálni az üzemet s a kiüthött pénzváltás nem százezreket, de milliókat tesz tönkre, ólomsúlylyal nehezedeve ép azokra, kiket leginkább a pénz utáni sóvárgás csábított ki Ame-

rikába s akik azután nemcsak munka és kereset híján szynlődnék ellenséges indulatú embermilliók vad tömegében, hanem még azonfelül kétségbeesetten kénytelenek érezni az idegenben elhagyatottság rémséges voltát. Sehol egy testvér, sehol egy barát, ki csak jó szót is adhatna mostoha sorsuk közepette; a végtelen nyomor és inség mellé a kétségbeesés szegődik társul.

S amint a könnyű élet után való reménykedés, a meggazdagodás vágya elaltatta szívükben a hazai rögöz való ragaszkodást, a honfitársaik iránti szeretet érzetét, a munkátlanság és elhagyatottságuk kétségbeesett helyzetében fel-feltámad lelkükben a hazai föld édes képe, a remény sugara költözik szívükbe s a hazaszeretetének még az idegen földön élvezett jólét esetén is kiolthatlan vágya, a honvágy ragadja meg ellentállhatlan erővel s a hűtlenül elhagyott édes hazai földre vonzza őket.

A legvérmesebb reményekkel hagyták el szülőföldjüket, drága hazájukat, keserű csalódások űzik ismét haza, honfitársaik körébe.

Nem régen volt, alig egy hónapja mult, hogy a visszavándorlok első nagyobb csapatja, hétszáznegyvenhat magyar ember szállott ismét a hazai földre, akik végtelen örömben hálaimát rebegetek s az érzelmek legtisztább hangjain, könnyelt szemekkel zengték a Himnuszt. Azóta újabb meg újabb hírek érkeznek a folyton haza kívánczók, visszavándorlok ezreiről. Mig a Cunard-társaság egyik hajója, a Slavonia csak az imént 2000 magyart vitt az új Eldorádó felé, addig a másik, a Carpathia ugyanannyit szállit haza. Az amerikai gyárak az utóbbi hetekben ezerszámmra bocsátják el munkásaikat, a nagy állami és vasgyárakból eddig elbocsátott — főleg idegen, bevándorolt — munkások számát több mint négyszázezerre becsülik, minek következtében a kenyér nélkül maradt munkások egyre nagyobb számmal térnek vissza hazájukba. Az olasz, magyar és lengyel munkások valósággal menekülnek Amerikából s a hajóügynökök félmilliónál többre becsülik azoknak a munkásoknak számát, kik a közel jövőben elhagyni készülnek Amerikát, mert munkát egyáltalán nem tudnak kapni s nyomorogni, éhezni kénytelenek.

A visszavándorlás nőttön-nő s nemcsak a Cunard-társaság hajóin, Fiumén keresztül történik, hanem a nyugoteuró-

pai kikötőkön át is. De hogy jönnek vissza, akik felizgatott képzelettel, rózsás reményekkel keltek annak idején utra az ígért földje felé? Nemcsak várakozásaikban csalódva, egy csomó szenvedéssel gazdagabban, hanem lerongyolódva, kiéhezve — a társadalom védőszárnyaira, az emberszeretet könyörületeségére, melyet Amerikában teljesen nélkülözni kénytelenek, szorulva és appellálva.

Ha van, aki a sajtó, a kormány nap-nap után elhangzó jóakaratu intelmei s rendeletei dacára, még mindig kikivánczozik: ugy nézzétek meg az ilyen visszavándorlók kiéhezett csapatját, hallgassátok meg élményeik elbeszélését. Minden emberi érzést csufoló, emberi képzeletet felülmúló, elrémítő és hajmeresztő képét adják annak a bánásmódnak, amelyet oda át, a boldogság hazájának hitt amerikai földön elszenvedni kénytelen a legnehezebb, emberfeletti munkára fogott bevándorló.

A kivándorlási láz okozta szomorú kilátásainkra tehát ime derül egy kevés vigasztaló fény is. Folyik, egyre folyik a magyar földről való kivándorlás, de kezdetét vette a visszavándorlás is, mely mind nagyobb arányokat készül ölteni. Jönnek hát vissza honfitársaink, vérmes reményben csalódva, de talán annál inkább avval a komoly, eltökélt szándékkal, hogy csakugyan véres verejték árán szerzett szomorú tapasztalataik után, munkaerejüket és tudásukat annak a földnek és nemzetnek javára fordítják, melynek ismét tagjaivá lesznek.

Ujvidék munkásai és iparosai, kiket a kivándorlási láz eddigelé még nem ragadott el annyira, tanuljatok és okuljatok a visszavándorlók elrettentő során. Kezetek szorgalmas munkája itthon is meghozza gyümölcsét, kint pedig se munka, se munkabér, csak nyomorgás és éhinség!

Magyarország Kánaán-földje megmérhetlen sok kincset rejt méhében s kiaknázása várja a szorgalmas, dolgozni tudó és akaró munkást. Munkára fel, mert a munka biztos kenyeret nyújt s csak munka, egyesült, vállvetett komoly munka teszi nagygyá, erőssé és boldoggá a magyar hazát s annak minden fiát.

VIZVEZETÉK

légszeszvezeték, szivattyú és központi fűtés berendezési vállalat.

BUDAPEST, VI. Dálnok-utca 12. szám.

BOGDÁNY ÉS TÁRSA, Ujvidék, Vármegye-utca 5. szám. református templom mellett.

A vízvezeték ügye.

Orbán Ignác műszaki tanácsos javaslata.

Hivatalba lépése alkalmával Orbán Ignác műszaki tanácsos nemcsak a munkaköréhez tartozó hivatalos iratokat, ügyeket és előadványokat vette át, hanem a már folyamatba vett építkezésekről, létesítendő művek és intézmények előmunkálatairól a helyszínen szerzett személyes meggyőződést, hogy így világos képét, teljes ismeretét nyerve minden egyes ügy mibenállásának, ennek alapján kezdhesse és folytassa hivatalos működését.

A vízvezeték létesítése körül eddig elé történetekről is a helyszínen gyűjtve a kellő adatokat, ezen a város minden lakójára életkérdést jelentő, nagy fontosságú ügyben javaslatot terjesztett a vár. tanács elé, melyet következőkben ismertetünk.

Annak megállapítása után, hogy Stielly Gyula bpesti mérnök a vízbeszerzési előmunkálatok közt az I. csoportbeli 5 furást elvégezte, a II. csoportbeli 50 db. furásból 43-at, a III. csoportba felvett 400 m/m. átmérőjű kúthoz a csőanyagot leszállította és a IV. csoportba 14 furásból 3 darabot elkészített — javasolja

1. hogy a tanács ejtse meg az eddig végzett munkálatok leszámolását.

2. Rendelje el a meglevő furások alapján a feltárt kavicsrétegben a talajvíz magasságának megállapítását, amennyiben az Stielly vállalatához nem tartozik.

3. A kamenici szigeten 13—20 m. mélységig eszközölt furások csöveinek felhasználásával létesítsen a város újabb furásokat a város beépített területétől nyugatra és északra — akként, hogy körülbelül 75 m. mélységben ismert vízvezető rétegen kívül a felső vízvezető rétegek is vizsgálat tárgyát képeznek.

4. A létesítendő furások helyszínrajzát és az általános munkálatok javasolt programját a mérnöki hivatal tárgyalja le Farkas Kálmán min. osztálytanácsossal és a tárgyalás eredményéhez képest tegyen javaslatot a végrehajtás iránt.

Javaslatának indokolására felemlíti, hogy az a Farkas K. min. osztálytanácsos javaslata szellemének teljesen megfelel. A kamenici sziget vizének forszírozása — véleménye szerint — nem indokolt, mert ha egyáltalában nem található megfelelő minőségű víz kellő mennyiségben, sokkal helyesebb volna a Duna vizére alapítani a vízművet, mert a Duna vize nemcsak ipari és háztartási célokra, de ivóvíznek is kitűnő. Igaz ugyan, hogy a Duna vize előbb mesterseges szűrőkön át bocsátandó s csak ezután szolgáltatható a közönségnek, de a kamenici sziget vizét is szűrni kellene és megmarad tulkevény vize, mi háztartási és ipari célokra teljesen alkalmatlanná teszi. Még akkor is alkalmasabb a Duna vize a vízellátásra, ha csak használati víznek minősítenők és az ivóvíz szükségletét külön ártézi kuttakkal biztosítanók; mert Duna vízzel

táplált vízvezeték mellett, az ivóvíz beszerzése kevesebb nehézségbe és költségbe kerülne, mint a kamenici sziget vizével táplált vízvezeték esetén a főzéshez, mosdáshoz, mosáshoz és ipari célokra szükséges víz beszerzése.

Ha a kamenici sziget vizénél jobb víz kellő mennyiségben nem található, az előmunkálatok folytatása előtt nagyon is megfontolandó, hogy a kérdés további halasztása és költségek szaporítása helyett nem helyesebb-e a város vízellátását Duna vizre alapítani.

Javaslatát a műszaki tanácsos a vízvezetési bizottság elé terjesztetni kérte s ehhez képest a bizottság e héten, november 26-án össze is ült és hosszas, beható tárgyalás után fent ismertetett javaslatot egész terjedelmében elfogadta, egyuttal kimondta: *Stielly Gyula* felhívandó, hogy *eddiggi ténykedéséről* 15 nap alatt számoljon be. — Remélhető, hogy a vízvezeték ügye is most már gyorsabb lépésben fog a végleges megoldás felé haladni.

A DMKE felolvasása.

A Dmke újvidéki fiókja által rendezendő népszerű felolvasások sorozata a múlt vasárnap vette kezdetét. *Rohonyi Gyula* ügyvéd, az előkelő bácsmezei irodalmi kör alelnöke tartott előadást a *magyar faj származásáról*.

A kir. főgimnázium dísztermében meglehetősen előkelő számú, közönség — soraiban Dr. Balla Aladár főispán és neje — végig hallgatta Rohonyinak az érdekes tárgy körébe vágó fejtegetéseit, melyekkel a tudós férfi a magyarok eredetére vonatkozó saját külön elméletét ismertette és igaz voltát bizonyítani törekedett. Ámbár megengedjük, hogy másfél órai előadás keretébe nem könnyű dolog beleszorítani a származással összefüggő magyar őstörténeti kérdés ismertetését, mégis kívánatos lett volna, hogy Rohonyi ne csupán saját önálló tételére, mint végső eredményre terjeszkedjék ki előadásában, hanem a magyaroknak a honfoglalás korát jóval megelőző életével és történetével is foglalkozzék, így emelvén a felolvasás érdekességét. Nem azt értjük ezen, hogy a délibábs nyelvészkedésből mutasson be eljlesztő példákat Otrokoci Foris Ferenc és Horváth István szellemében. De szerettük volna hallani Rohonyi véleményét a *sumir* kérdésről, a herodotusi szkithákról, a jürkákrol, masszaetákról. A Ptolemaeus geografus említette materi — nép, továbbá a hunnok, a szabirok és fílok említése sem igen maradhat el a magyarok eredetének megvitatásánál. Ezekről a részletkérdésekről való megemlékezés és fejtegetés még nagyobb figyelmet gerjesztett volna, mint Rohonyinak a magyarok származásáról alkotott, egyedül álló elmélete, melyet a közönség a tizenegy év előtt megjelent könyvéből eléggé ismer és melyet a kritika már abban az időben egyhangulag elvetett és a tudomány a mai napig sem igazolt, sőt maga a szerző sem tette azóta elfogadhatóbbá valamelyes újabb bizonyítékokkal. Meg kívánjuk ezuttal jegyezni, hogy téves a turánok elnevezésének a bolgárok, avarok, magyarok, népcsaládjára való kizárólagos alkalmazása, mert ezt a szót a tudomány Müller Miksa óta, az összes uralaltaji népek második megnevezéséül használja, épúgy, mint a hogy az indogermánokat másképpen árjáknek is hívják. Rohonyinak azt a tételét, hogy a magyar, bolgár és avar a családfán ethnikaik és nyelvileg ép olyan egyenlő

rangu és összetartozó népcsalád, mint a finn-ugor és török-tatár, melyek között Rohonyi szerint összekötő kapocs gyanánt szolgál, mondom, Rohonyinak azt a tanítását nem igazolja a nyelvészeti tudomány, de még a honfoglaláskori arab vagy bizanti irodalom sem, amikre ő hivatkozik.

Ellenben a magyarságnak kevert finn-ugor és török voltát sokkal elfogadhatóbban úgy fejt meg a jelenlegi tudomány, hogy a kétféle, imént említett ethnikai elem összeolvadásából képződött a honfoglaláskori magyarság; sőt az ugor (magyar) és török keveredés az ősidők óta többször megtörtént. A honfoglalás idejében magában is végbement a folyamat. A honfoglalás idején is a vezérkedő, a hatalmat gyakorló népelem, maga Árpád is török volt. Ez a körülmény fejt meg a magyaroknak közkeletű *turk* elnevezését az idegen népeknél és írónál.

A haladás útján.

A város fejlesztése és haladása céljából megindított mozgalom és tevékenység terén nem utolsó helyet foglal el a város *szabályozásának és fejlesztésének* — rég mulasztottak helyreállítására hivatott — ügye, mely célból tervpályázat volt hirdetve. A pályázat e hó 23-án lejárt s ugyanekkor, valamint folytatólag 24-én ülésezett a tervpályázat bírálataira kiküldött bizottság. Az ülésen Szalay Lajos kir. tanácsos polgármester elnökle alatt Dr. Forbáth Imre és Wurga László, a m. kir. mérnök és építészegylet kiküldöttei, Endre Antal, Szlávnics István tvh. biz. tagok s a tanács részéről Orbán Ignác, Dr. Tapavica György és Profuma Béla vettek részt.

Összesen 7 pályamunka érkezett be, melyekről a bizottság beható bírálat és tárgyalás után a következő megállapodásra jutott. A beérkezett pályamunkák a következők:

1. Videant konzules jeligéjű pályamunka, mely áll 1 tervrajzból, 2 távlati rajzból, 5 drb. vázlatos rajzmellékletből, 1 műszaki leírásból és a jeligés levélből.

2. A Világosság jeligéjű pályamunka, mely áll tervrajzból, műszaki leírásból és jeligéből.

3. A Haladás jeligéjű pályamunka, mely áll 1 tervrajzból, műszaki leírásból és a jeligés levélből.

4. Az Első a Közlekedés jeligéjű pályamunka, mely áll 1 tervrajzból és a jeligés levélből.

5. A Bácska Gyöngye jeligéjű pályamunka, mely áll 1 tervrajzból, 1 átnézeti térképből, a műszaki leírásból és a jeligéből.

6. Az Alduna jeligéjű pályamunka, mely áll 1 tervrajzból, a műszaki leírásból és a jeligéből.

7. A Kelet Kapuja jeligéjű pályamunka, mely áll 1 tervrajzból, 1 átnézeti térképből és a jeligés levélből.

A pályamunkák felbontása előtt meggyőződést szerzett magának a bizottság arról, hogy az azokon alkalmazott pecsétek teljesen sértetlenek.

A bíráló bizottság a beérkezett terveket a reájuk vonatkozó műszaki leírásoknak szószerinti felolvasása mellett tüzetesen megvizsgálta és áttanulmányozta.

Ennek eredményeképpen a bizottság mindenekelőtt megállapította, hogy a további eljárás folyamán figyelmen kívül hagyja az „Első a Közlekedés” jeligéjű pályamunkát, mert az egész külterületet és a

H

Dunamagyja, néhány

A újabb tárgyavdikk abb továbbá jeligéjű

Az tényleg által ki figyelme kockab város t pedig a suan g tervezte város a nyai m még az tervezés viszony indokol

A m alapos ennek hogy a mindazt igényeit jónak a hette, a tárgyezo számol

Ezel egyenke Kapuja meg a tését a nyujt a forgalom nye tov modern időre k lyozási vasuti sével, hogy a inkább vező az nek cél méltó r

Ezel tartja s lyet ez tekintet megoldá városna delkezés a mi pe meg ne vezett k igények kedelmi és nagy gazdasá telen.

A rüen o vezető elégités azonkiv

Ha nem is ingyen, de mégis jól és olcsón akar vásárolni, úgy ne mulassza el **STEINER GYULA** férfi- és női divatárutárát az „Arany almához”-hoz, Ujvidéken, Fő-utca 19. sz. alatt („Mödlingi cipőgyár” raktárával szemben), megtekinteni, ahol is az összes e szakmába vágó cikkek, u. m.: férfi- és női-fehérműk, nap- és esernyők, harisnyák, nyakkendők, bőr- és szövött-kezyük, csipkék, szallagok, női-kézimunkák és kézimunka-kellékek stb. a legnagyobb választékban kaphatók.

Dunamenti részt teljesen figyelmen kívül hagyja, a város belsejében is csak egy-néhány kivihetetlen változtatást proponál.

A megmaradt 6 tervet a bizottság újabb tanulmány és beható eszmecsere tárgyává tévén, egyhangulag megállapodik abban, hogy figyelmen kívül hagyja továbbá a „Haladás” és az „Alduna” jeligéjű pályaterveket.

Az első helyen említettet azért, mert tényleges viszonyok és a szabályozási terv által kielégítendő különböző szükségletek figyelmen kívül hagyása mellett sablonos kockabeosztás alapján akarja az egész város területét szabályozni; a másodikat pedig azért, mert a különben nagyszabásúan gondolt forgalmi úthálózatot úgy tervezte, hogy annak megvalósítása a város adott beépítési és gazdasági viszonyai mellett teljesen lehetetlen, azonkívül még azért is, mert ezen úthálózat megtervezésénél a tényleges vasuti és hajózási viszonyoktól teljesen eltérő önkényes és indokolatlan alapokból indul ki.

A megmaradt 4 terv részleteiben is alapos megbeszélés tárgyává tétetik és ennek alapján a bizottság konstatálja, hogy a tervek egyikének sincsenek meg mindazon kellékei, melyek a város összes igényeit kielégítenék, miért is abszolút jónak a bizottság egyiket sem minősíthette, ami részben arra vezethető vissza, hogy a pályázók nem voltak teljesen tájékozva azon adatok iránt, amelyekkel számolniuk kellett volna.

Ezek után ezen 4 tervet a bizottság egyenként teszi bírálat tárgyává. A „Kelet Kapuja” jeligéjű terv helyes alapon oldja meg a város belső részeinek összeköttetését a Dunával, ugyiszintén helyes alapot nyújt a város különböző részei közötti forgalom kényelmes lebonyolítására. Előnye továbbá az, hogy alkalmas helyen modern és a város igényeit belátható időre kielégítő temetőt vett fel a szabályozási terv keretébe, számolt továbbá a vasuti forgalomnak elvárható növekedésével, továbbá avval a körülménnyel, hogy a város terjeszkedése újabban mindinkább a vasut felé irányul, amit a tervező az ott fennálló nagy telektömböknek célszerű felosztása által elismerésre méltó módon vett tekintetbe.

Ezekkel szemben a bizottság nem tartja szerencsésnek azon megoldást, melyet ezen terv a dunaparti új városrész tekintetében javaslatba hoz, mert ezen megoldás mellett fel kellene áldozni a városnak egyetlenegy, a lakosságnak rendelkezésére álló üdülőkörét, a sétateret, a mi pedig közegészségügyi szempontból meg nem engedhető, ezenkívül az itt tervezett blokkbeosztás sem elégíti ki azon igényeket, melyeket a város ezen kereskedelmi szempontból elsőrendű fontosságú és nagyértékű területnek beépítése iránt gazdasági szempontból támasztani kénytelen.

A „Világosság” jeligéjű terv célszerűen oldja meg a vasutól a város felé vezető és folyton növekedő forgalom kielégítésére szükséges új utak nyitását, azonkívül megfelelő módon gondoskodik

a Dunával párhuzamos transversális közlekedési fővonalakról az egész város területén, a feltüntetett blokkbeosztás megfelel a közegészségügyi követelményeknek, azonkívül számot vetett a jogosan támasztható esztetikai igényekkel is, a dunaparti új városrész kialakításánál megtartja a sétateret és a szabályozási terv keretébe beilleszti a közlekedési szempontból fontos Örmény töltési utat.

Lényeges hátránya azonban ezen tervnek az, hogy nem gondoskodik a belső városrészeknek a Dunával való kapcsolatra hozásával és sem a létező hajóhidtól, sem a tervbe vett állandó dunahidtól nem vezet forgalmi ereket a belső városrészekbe; végre gazdasági szempontból kivihetetlennek mutatkozik a tervezett nagy körutnak északi része.

A „Bácska Gyöngye” jeligéjű terv szintén gondoskodik új közlekedési vonalakról a vasut és a belső városrészek között, azonkívül kellő számú utvonalat akar nyitni a város és a Duna között. Itt azonban nem vette figyelembe, hogy az állandó dunahid az eddigi megállapodások szerint nem a Duna-utca vonalába, hanem a 4 krajcáros töltés irányába van tervezve.

Előnye ezen tervnek, hogy a belső városrészek kiépítését nagy szeretettel és szakértelemmel a fennálló állapotok gondos méltánylása mellett tervezi és hogy munkájának ezen részét a város jövő fejlődésénél nagy előnnyel fogja felhasználni. Különösen kiemelendők a közegészségügyi szempontból célszerűen alkalmazott és a telektömbök belsejében elhelyezett nyugodt üdülő és játszó terek.

Hátrányul kell azonban ezen tervnek felróni, hogy a nagy költséggel megváltandó hidsánc beépítésénél a gazdasági szempontokat nem méltatta kellő figyelemre.

Nem válik a terv előnyére az sem, hogy a külterületek felosztásánál és kiképzésénél olyan méreteket alkalmaz, melyek az ujvidéki viszonyokhoz mérten meghaladják a kiviteltség határát.

Az utóbb tárgyalt három tervnek közös jó tulajdonsága, hogy célirányosan alkalmazott utcanyitásokkal megfelelő világosságot és levegőt akart behozni a város azon részeibe, amelyek közegészségügyi szempontból a sűrűbb beépítés folytán erre rászorultak. Gondoskodván ezen utcanyitásokkal egyuttal arról, hogy a telkek jobb kihasználhatósága révén ugy a város mint a telektulajdonosok jelentékeny gazdasági előnyökhöz juthassanak.

Elismerésre méltó módon igyekezett továbbá mindhárom terv kielégíteni a város szükségletét, középületek elhelyezésére alkalmas és szépészeti szempontból kielégítő terek tárgyában kellő érzést tanusítván, ezen igyekezete mellett a város történelmi régi tereinek fenntartása iránt; végül mindhárom tervben kellő gondoskodás történt gyáripari célokra alkalmas területeknek megfelelő helyen való kihasználtatása és a Ferenc József-csatorna vízi forgalmának a szabályozási céljaira való kihasználhatósága tárgyában.

Az előadottak alapján a bizottság egy szavazat ellenében az összes szavazatokkal határozatilag kimondja, hogy a legutóbb tárgyalt 3 tervet egyenrangunak itéli és ennek folytán a kitzűzött 3 díjat ezen 3 terv között egyenlően fogja elosztani.

A „Videant Konzules” jeligéjű pályatervben a bizottság elismerésre méltónak találta a tervezett belső körut vezetését, továbbá a város némely belső részeinek helyes szabályozását. Evvel szemben a tervnek súlyos hátránya, hogy teljesen elhanyagolja ugy a város felé vezető forgalmi vonalak létesítését mint a vasutól a városba vezető forgalmi vonalak tovább fejlesztését, valamint azt, hogy a dunaparti városrészt a szabályozás keretébe megfelelő módon bevonta volna. Ezen terv kifejtett előnyeit méltányolva, a bizottság azonban mégis elhatározza, hogy ezen tervet a városnak megvétele ajánlja a pályázatban kitzűzött 500 koronáért.

Ezek után a bizottság elnöke felbontja a díjazásra javaslatba hozott három tervhez mellékelt jelligés leveleket.

A díjazott tervek szerzői ezen levelek tartalma szerint a következők:

A „Kelet kapuja” című pályamű szerzői: Francsek Imre és Berczeller Lipót.

A „Világosság” jeligéjű pályamű szerzői: Palóci Antal és Kopecek György.

A „Bácska gyöngye” jeligés pályaterv szerzője: Wälder József.

A többi jelligés leveleket a bizottság elnöke megőrzés végett átveszi.

HIREK.

Személyi hír. Dr. Balla Aladár főispán neje és családja ma csütörtök, november 28-án a délutáni gyorsvonattal *téli lakásra* Budapestre utazik. Családját felkiséri főispánunk, ki ezuttal néhány napig marad Budapestten. Ő méltósága a főispán állandó lakáson azért tovább is Ujvidéken marad, azonban hetenkint 1—2 napot családja körében Budapestten fog tölteni. A fenkölt gondolkodásu, nagy miveltségű főispánét nagyszámu tisztelőinek, a város közönségének legőszintébb jókívánatai kísérik téli otthonába.

Katonai szemle. Gróf Üxküll Ghillenband hadtestparancsnok e hó 24-én este ideérkezett s más nap szemlét tartva az ujvidéki zászlóalj ujoncai s póttartalékosai felett, teljes megelégedését fejezte ki.

Uj ezredparancsnok. Wellenreiter cs. és kir. ezredes, a 6. sz. gyalogezred ujonnan kinevezett parancsnoka a mult hét végén ide érkezett s 4 napot töltve itt, a helybeli zászlóaljat megvizsgálta. Ittléte alatt mint uj ezredparancsnok tisztelgett Dr. Balla Aladár főispánnal, ki a látogatást még az nap visszaadta s látogatást tett a polgármesternél, Szalay Lajos kir. tanácsosnál.

Az ujvidéki áll. polg. leányiskolában kéthetenként tervezett előadások sorozata a nov. 19-ki ünnepélyen vette kezdetét, amidőn Zsebőkné Asbóth Alma tanárnő Magyarország három Nagyasszonyát: Erzsébet királyné, Szent Erzsébet és Szilágyi Erzsébet alakját jellemezte érdekfeszítően, igazán szép tanul-

mány alapján. A második előadás *dec. 1-én*, vasárnap d. u. 4 órakor az intézet dísztermében fog végbemenni, amely alkalommal Bakonyi Hugó tanár „*A nő az Ember Tragédiájában*” címén tartja meg acsthetikai fejtegetését. Az intézet igazgatósága ez uton hívja meg az érdeklődő közönséget az előadásra, amely érdekes tárgyánál fogva bizonyára élvezetes órát fog nyújtani a hallgatóságnak.

Közzsemlére. A város szabályozási és fejlesztési pályamunkák közül a *pályanyertes*, fentebb ismertetett tervek a városháza nagyszobájában *közzsemlére* vannak kitéve.

Az Ujvidéki Polgári Magyar Daloskör, mint már korábban jeleztük, december 1-én a Dungyarszky-féle színházban műkedvelői előadást rendez, melyre a n. é. közönséget ez uton is tisztelettel meghívja. Szinre kerül: „*Jó leány*” eredeti népszimű dalokkal és tánccal, 3 felvonásban. Irta: Almási Tihamér, zenéjét Serly Lajos. Rendező: Ábrányi József. Karnagy: Doppler Róbert. Személyek: Gyarmathy János, gazda Fehérvári Lajos, Örzse, a felesége Csipő Matild, Bandi, a fiuk Spirka József, Máthé Julis, gyámleányuk Brezina Ilonka, Kospál, barom orvos Mattyus Gyula, Lipták, a tótok felügyelője Szalkay Ferenc, Sári, felesége Vékás Ilona, Ötös Mari, javasasszony Bársony Mariska, Brbolya, a tótok vezetője Fischer Vladimir, Hanka, a leánya Leffler Jusztina, Misó, töltegyen Gyenizse Károly, Csendbiztos Nagy Sándor, Deres, kisbíró Balogh András, Csohor, legény Nagy Sándor, Rigó Matyi, postás Kiss Imre, Panni, szolgáló Belohorszky Eta, Számi, csapláros Löwenberger Vilmos, 1-ső parasztleány Vékás Maris, 2-ik parasztleány Baksa Maris. — Cigányok, falu népe, sumások. — A karban közreműködnek: Vékás Maris, Vékás Ilus, Vékás Éva, Hajdu Éva, Fehérvári Lidi, Baksa Maris, Csipő Julis, Kotta József, Tandori Lajos, Bíró János, Balogh András, Pál Illés, Baksa Gyula, Kuzman M. — Kezdetek este pont 8 órakor. — Jegyek előre válthatók Herger Ágoston könyvkereskedésében és az egyleti tagoknál. — Pénztárnyitás délelőtt 9 és délután 3 órakor.

Tűzelőanyag kímélése. Vulcan a neve egy új gyors fűtő-készüléknek, melyet minden légszusz-égőre, vagy csillárra alkalmazhatunk amely lényeges megtakarítást jelent a mai drága fűtés terén. Gerich Pál, kinek mai hirdetésére felhívjuk a t. közönség figyelmét, a készüléket már több helyen bemutatta s az eredmény teljesen kielégítőnek mondható, mert nemcsak kényelmes, de könnyen kezelhetőnek, olcsónak és tisztának bizonyul.

Elfogott tolvaj. A „fehér ökör” vendéglősének egy ismeretlen ember 20 ftért megvételre ajánlott egy lovat és szerszámot. Mint-hogy a kínálat, mert a ló sokkal értékesebb volt, gyanussá tette a dolgot, elment a rendőrséghez és jelentést tett. Éber rendőrségünknek csakhamar sikerült Persics Jován mitrovicai asztaloslegényt elfogni, aki Mitrovicán egy fiakert és lovat lopott, a kocsit Koleszárnak adta el 40 ftért, de a ló szándékolt eladásánál rajtvesztett; tettét bevallotta.

A varázskeringő bemutatója. Vasárnap este városunk zenekedvelő közönségének élvezetes zenei szenzációja lesz. A pétervárad cs. és kir. 70-ik gy. e. teljes zenekara *Csermák József* karnagy vezetésével a *Mayer* szálló díszes kávéházi és éttermi helyiségeiben páratlanul érdekes hangversenyt rendez, amikor is a budapesti királyszínházban most *kedden* bemutatásra került „varázskeringő” című, — Strausz Oszkár hírneves operetteszerzeményét a maga egészében, — egyvelegbe foglalva adja elő. A hangverseny több kivá-

lóan szép zeneszámai kivül „*Egy bécsi a vidéken*” (Wiener am Land) című népszerű humoros zeneegyveleg érdemel különös megemlést. A műsoron még Verdi: *Aida* operája is szerepel. Kezdetek 1/28 órakor. Belépődíj 20 kr.

Szűrlopás. Csordárov Milán pirosi lakos panaszt emelt a rendőrségen, hogy vasárnap délelőtt a futaki-utcán, mialatt néhány percre a Maros-féle korcsmába tért, ismeretlen tettes az utcán hagyott kocsijába fogott lovára terített szűrét ellopta. Rendőrségünk a nyomozást megindítván, a szűrűt B. J. helybeli putonyos lakásán találta meg, ki azt állítja, hogy a szűrűt a futaki-utcán találta és szándékában volt azt a rendőrségnek átadni. Csordárov panaszára a putonyos ellen a büntető eljárás tovább folyik.

Tolvajlás a vasuton. A szabadkai rendőrség táviratban értesítette rendőrségünket, hogy az ottani állomáson Kovács Béla kárára szombat délelőtt egy fekete bőrkézitáskát, melyben egy két méter hosszú kerék szemű pancer fonású női arany nyaklánc, a középtáján elszakítva, egy kettős fedelű remontoir női aranyóra, felső lapján kékre emailrozott virág, egy kettős fedelű férfi aranyóra, felső fedele összeforrasztva virágvésséssel, egy gyöngyház-látcsó, egy arany gyűrű 8 gyémánttal és több kisebb értékű tárgy és egy fekete szalonyruha volt, ismeretlen tettes ellopt. Károsult a tettes kézrekerítője részére 100 kor. jutalmat tűzött ki.

Téli kikötő Baján. A földmivélségi miniszter a napokban leiratot intézett Baja város polgármesteréhez, melyben arról értesíti a város közönségét, hogy a bajai Sugovica rendezésére és a *téli kikötő* kiépítésére 546.000 koronát irányzott elő.

Nagymérvű pénzhamisítás. Topolyán az utóbbi időben sok hamis 20 koronást hoztak forgalomba; a csendőrség nyomozást indított, mely meglepő eredménnyel járt. Ugyanis kiderült, hogy a hamis pénzeket özv. Hegyi Jánosné, Tölgyesi Mihályné, Bácskai Elek és felesége, ottani lakosok hozták forgalomba. Nyomban letartóztatták őket és a kihallgatás után a szabadkai ügyészség fogházába kísérték. A letartóztatottak egybehangzó vallomása szerint a pénzeket *Nemesmiliticsen* hamisították, ahol a bankóprést is megtalálták.

Katonai felülvizsgálat. Péterváradon e hó 26-án katonai felülvizsgálat tartatott, melyen Bitterl tábornok katonai elnök mellett Dr. Balla Aladár főispán mint polgári elnök vett részt.

Nyilt-tér.)

KALOGÉN
BRÁZAY SÓSBORSZESZ
FOGKRÉM A LEGJOBB ★★

KIADÓ.

Bem-utca 36. szám alatt egy különálló udvari lakás, mely 2 szobából, zárt folyosóból és a szükséges mellékhelyiségekből áll — 1908. január hó 1-től kiadó. Bővebb fölvilágosítással a háztulajdonos szolgál.

Nem kell többé a drága tüzelőanyag,
mert a szab.

„VULCAN”
gyors-fűtő-készülék

a legkényelmesebb, legtisztább, legolcsóbb és legegészségesebb fűtő-készülék!!

Biztos, minden veszély kizárva!

Minden légszusz-égőre vagy luszterre feltűzhető!

Felszerelve darabonként 8 korona.

Egyedüli elárusító:

GERICH PÁL, UJVIDÉK.

1-3.

LOKER VILMOS

Szakképzett mű- és látszerész.

UJVIDÉK, FŐ-UTCA 20. SZÁM.

Egyedüli szaküzlet.

Aki a szemét védeni akarja.

Aki jól akar látni.

Aki jó szemüveget vagy cvikert akar venni: az forduljon

LOKER VILMOS, szakképzett optikus és mechanikushoz

Ujvidék, Fő-utca 20. szám.

Ahol a szemek a legújabb apparátus segítségével szakszerűen megvizsgáltatnak. Csakis a legfinomabb kristály-üveggel ellátott szemüveget szolgáltatok ki.

Jó minőség, olcsó árak.

Villanyos házi osengő berendezés és évi karbantartás, jutányos árak.

Gramophon és lemezek, csakis elsőrendű gyártmányok.

